

Souhrnná teritoriální informace:

Jihoafrická republika

Zastupitelský úřad 29. 5. 2026 13:49

JAR s více než 65 miliony obyvatel zůstává zdaleka nejrozvinutější a nejdivezifikovanější ekonomikou afrického kontinentu a relativně vyspělou demokracií. Země je významným mezinárodním politickým hráčem a neformálním mluvčím afrických zemí na multilaterálních fórech, včetně G20, jehož předsednictví JAR zastávala v roce 2025.

JAR je parlamentní republikou, v níž prezident plní funkci hlavy státu i vlády a jeho mandát závisí na důvěře parlamentu. Ústavní dělba moci zůstává funkční a nezávislé soudnictví v čele s Ústavním soudem opakovaně prokazuje svoji odolnost i v politicky citlivých situacích.

Historickým mezníkem byly volby v květnu 2024, kdy ANC poprvé od roku 1994 ztratila parlamentní většinu a její podpora klesla na 40,2 %, což vedlo k sestavení vlády národní jednoty (GNU) s Demokratickou aliancí (DA) jako klíčovými koaličními partnery. První hodnocení GNU je opatrně pozitivní, koalice udržela reformní kurz a posílila protikorupční tlak. Pozice prezidenta Ramaphosy je nicméně od počátku roku 2026 pod tlakem v souvislosti s obnoveným impeachmentovým řízením a interpelací nedůvěry ze strany opoziční uMkhonto weSizwe. Přímý impeachment je nepravděpodobný, analytici však nevyklučují volbu nového vedení ANC v průběhu roku 2026. GNU jako celek by přesto mělo přežít, neboť obě hlavní koaliční strany si jsou vědomy, že jejich spolupráce je zárukou důvěry trhů.

Základní údaje	
Hlavní město	Pretoria
Počet obyvatel	65,4 mil.
Jazyk	angličtina (nejrozšířenější), afrikánština, isiZulu, isiNdebele, isiXhosa, sependi aj. (celkem11)
Náboženství	křesťanství (85 %), islám (1,6 %), hinduismus (1,1 %), tradiční náboženství a judaismus
Státní zřízení	parlamentní republika
Hlava státu	Cyril Ramaphosa
Hlava vlády	Cyril Ramaphosa
Název měny	jihoafrický rand (ZAR)
Cestování	
Časový posun	+1 hodina (v létě +0 hodin)
Kontakty ZÚ	

Dlouhodobým problémem zůstává nízké tempo růstu: po 1,4 % v roce 2025 se očekává 1,6 % v roce 2026 a oživení na průměrných 3,4 % ročně až v letech 2029 až 2030. Nezaměstnanost se pohybuje kolem 32 %, u mladistvých dosahuje 60 %, a JAR patří k zemím s nejvyšším Giniho koeficientem na světě.

Druhá fáze programu Operation Vulindlela se zaměřuje na budování konkurenčního trhu s elektřinou, soukromé investice do obnovitelných zdrojů a privatizaci části nákladní železniční sítě. Klíčovým pozitivním posunem je znatelné omezení řízených výpadků elektřiny, které dříve paralyzovaly hospodářství. Kombinace nových obnovitelných kapacit, stabilizace Eskom a růst podílu soukromých výrobců elektřiny přinesly měřitelné zlepšení od roku 2024.

Vztahy JAR se Spojenými státy jsou na historicky nejnižší úrovni: JAR čelí americkým clům, preference AGOA byly obnoveny pouze na jeden rok a JAR byla vyloučena ze summitu G20 v Miami. Příčinou je žaloba na Izrael u Mezinárodního soudního dvora i prohlubování vazeb se zeměmi BRICS. Vztahy s Čínou, Ruskem a dalšími partnery BRICS zůstávají pevné.

Bankovní systém v čele se SARB je robustní, kapitálové trhy vysoce likvidní a JAR patří mezi tři nejatraktivnější destinace přímých zahraničních investic na kontinentu. V zemi působí více než 180 společností ze žebříčku Fortune Global 500. Pro české podniky existují příležitosti v automobilovém, chemickém, těžebním a strojírenském průmyslu, ve zdravotnictví, ICT i v oblasti obnovitelných zdrojů, kde vláda aktivně hledá soukromé investory. Populace přesahující 65 milionů obyvatel a výsadní postavení JAR v regionálních hospodářských společenstvích zaručují dostatečný odbytový potenciál.

Velvyslanec	Mgr. Tomáš Uličný
Ekonomický úsek	Mgr. David Vaverka
Konzulární úsek	Mgr. Michal Jeřábek
CzechTrade	ano
Czechinvest	ne
Ekonomika	2025
Nominální HDP (mld. USD)	427,08
Hospodářský růst (%)	1,4
Inflace (%)	3,21
Nezaměstnanost (%)	32,480

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchod a investice

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 Přímé zahraniční investice
- 3.3 FTA a smlouvy
- 3.4 Rozvojová spolupráce
- 3.5 Perspektivní obory (MOP)

4 Kultura obchodního jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

[1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi](#)

[1.2 Zahraniční politika země](#)

[1.3 Obyvatelstvo](#)

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

JAR je federativní parlamentní demokracií složenou z devíti provincií: Západní Kapsko, Východní Kapsko, Severní Kapsko, Severozápadní provincie, Svobodný stát, KwaZulu-Natal, Gauteng, Limpopo a Mpumalanga. Země se řídí ústavou z roku 1997. Federální zákony schvaluje dvoukomorový Národní parlament složený z Národního shromáždění se 400 členy a Národní rady provincií s 90 delegáty. Prezident a viceprezident jsou jmenováni Národním shromážděním na základě výsledků všeobecných voleb, v nichž voliči hlasují pro politické strany. Prezident je hlavou výkonné moci a jmenuje ministry vlády, viceprezident plní funkci místopředsedy vlády. Prezident může zastávat funkci nejvýše dvě pětiletá období.

Po všeobecných volbách v květnu 2024, v nichž ANC poprvé od roku 1994 ztratila parlamentní většinu se ziskem 40,2 % hlasů, byla vytvořena vláda národní jednoty (GNU). Tato koalice zahrnuje deset politických stran, přičemž jejím klíčovým pilířem je spolupráce ANC s prozápadní Demokratickou aliancí (DA), která získala 21,8 % hlasů. Prezidentem zůstal Cyril Ramaphosa (ANC) a viceprezidentem byl jmenován Paul Mashatile (ANC). Kabinet GNU byl oznámen 30. června 2024 a zahrnuje 32 ministrů.

Tato široká koalice představuje historický posun v jihoafrické politice, kde poprvé od konce apartheidu musí ANC sdílet moc s dalšími stranami. První rok fungování GNU lze hodnotit opatrně pozitivně: koalice udržela reformní kurz, posílila parlamentní dohled nad výkonnou mocí a zvýšila tlak na protikorupční opatření. Pozice prezidenta Ramaphosy je nicméně od počátku roku 2026 pod rostoucím tlakem v souvislosti s obnoveným impeachmentovým řízením a interpelací nedůvěry podanou opoziční stranou uMkhonto weSizwe. Příímý impeachment je s ohledem na parlamentní aritmetiku nepravděpodobný, analytici však nevyklučují volbu nového vedení ANC ještě v průběhu roku 2026. Přes tuto nejistotu panuje shoda, že GNU jako celek přežije, neboť obě hlavní koaliční strany si jsou vědomy, že právě jejich spolupráce je zárukou důvěry trhů a investor

Aktuální seznam ministrů vlády s jejich portfolii je k dispozici na [oficiálním internetovém portálu jihoafrické vlády www.gov.za](http://www.gov.za).

1.2 Zahraniční politika země

JAR si nadále udržuje status nejrozvinutější a nejlivnější ekonomiky subsaharské Afriky, což se přirozeně promítá i do jejího mezinárodního postavení. Přestože se na globálním HDP podílí jen zhruba 0,3 %, její váha v rámci kontinentu přesahuje 20 % a JAR sehrává klíčovou roli v řadě afrických regionálních iniciativ.

JAR zůstává aktivním členem skupiny BRICS a na mezinárodním fóru prosazuje reformu Rady bezpečnosti OSN s cílem zajistit trvalé zastoupení Afriky. V oblasti mezinárodního obchodu pokračuje implementace Dohody o hospodářském partnerství mezi EU a skupinou SADC, která podporuje růst vzájemné obchodní výměny včetně obchodních vztahů s ČR. JAR rovněž úspěšně zastávala předsednictví skupiny G20 od prosince 2024 do listopadu 2025 s mottem „Solidarita, rovnost, udržitelnost“ a v listopadu 2025 uspořádala v Johannesburgu historicky první summit G20 na africkém kontinentu.

Vztahy JAR se Spojenými státy jsou od nástupu Trumpovy administrativy na historicky nejnižší úrovni a zhoršují se. USA odmítly účastnit se johannesburského summitu G20 a JAR byla následně vyloučena z účasti na summitu G20 v Miami v prosinci 2026. JAR čelí americkým obchodním clům ve výši 10 % a preference v rámci dohody AGOA byly obnoveny pouze na jeden rok do konce roku 2026. Příčinou napětí je kombinace několika faktorů: jihoafrická žaloba na Izrael u Mezinárodního soudního dvora, neutrální postoj JAR k válce na Ukrajině, přetrvávající kontakty s Ruskem a Íránem a domácí politika rasového hospodářského zmocnění, kterou washingtonské kruhy vnímají kriticky. Přes tato napětí byla v květnu 2026 zahájena předběžná jednání o dohodě o těžbě nerostných surovin, která odráží americký zájem o přístup ke strategickým minerálům mimo čínskou kontrolu. Smysluplnější zlepšení vzájemných vztahů se nepředpokládá dříve, než UK převezme předsednictví G20 na konci roku 2026.

Navzdory těmto geopolitickým třenicím a přetrvávajícím domácím strukturálním výzvám zůstává JAR atraktivním cílem pro přímé zahraniční investice. Přispívá k tomu stabilní institucionální rámec, vyspělý bankovní sektor, hluboké kapitálové trhy a prominentní postavení v rámci afrického kontinentu.

1.3 Obyvatelstvo

Celkový počet obyvatel JAR přesahuje 65 milionů (2026), z toho ženy tvoří 51,1 %. Očekávaná délka života při narození činí 64 let u mužů a 69,6 let u žen. Hustota zalidnění je přibližně 50 obyvatel na km². Nejlidnatější a zároveň ekonomicky nejvýznamnější provincií je Gauteng s přibližně 16,1 milionu obyvatel, následovaný KwaZulu-Natalem s 12,2 milionu obyvatel. Věková struktura populace vykazuje znaky středního stupně demografického vývoje: přibližně 26 % obyvatel je mladší 15 let a přibližně 7 % starší 65 let, přičemž podíl seniorů dlouhodobě mírně roste.

Jihoafrické statistiky rozlišují čtyři základní etnické skupiny. Původní černošské africké obyvatelstvo tvoří přibližně 82 % populace (zejména Zulové, Xhosové, Sotho, Ndebele a Swati), míšenci označovaní jako coloured přibližně 8 %, běloši přibližně 7 % a obyvatelé indického či asijského původu přibližně 3 %.

Mezi nejrozšířenější náboženství patří křesťanství (přibližně 80 %), islám (1,4 %), hinduismus (1,2 %), tradiční africké kultury a ostatní (přibližně 15 %), přičemž podíl obyvatel bez náboženského vyznání dlouhodobě mírně roste.

2 Ekonomika

Podkapitoly:

[2.1 Základní údaje](#)

[2.2 Veřejné finance a státní rozpočet](#)

[2.3 Bankovní systém](#)

[2.4 Daňový systém](#)

2.1 Základní údaje

JAR zůstává zdaleka nejrozvinutější a nejdiverzifikovanější ekonomikou afrického kontinentu a nadále představuje největšího obchodního partnera České republiky v Africe, podílejícího se přibližně jednou třetinou na celkovém objemu obchodní výměny s kontinentem. V rámci subsaharské Afriky je JAR i nadále hlavní cílovou destinací českých přímých zahraničních investic.

V roce 2025 došlo k mírnému oživení růstu HDP na 1,4 %, přičemž pro rok 2026 se očekává růst 2,04 %. Výraznější akcelerace na průměrných 3,4 % ročně je projektována až na léta 2029 až 2030, podmíněná zachováním reformního kurzu vládní koalice a pokračujícím odstraňováním strukturálních překážek.

Nejvýznamnějším pozitivním posunem posledních dvou let je znatelné omezení řízených výpadků elektřiny, tzv. load-sheddingu, které po celá předchozí léta paralyzovaly jihoafrické hospodářství. Kombinace nových kapacit z obnovitelných zdrojů, postupná stabilizace Eskom a rostoucí podíl soukromých výrobců elektřiny přinesly od roku 2024 měřitelné zlepšení spolehlivosti dodávek energie. Vláda v rámci druhé fáze programu Operation Vulindlela dále prosazuje budování konkurenčního trhu s elektřinou, privatizaci části nákladní železniční sítě a mobilizaci soukromého kapitálu do infrastruktury prostřednictvím záručního fondu ve výši 500 milionů USD.

Jihoafrické hospodářství zůstává velmi otevřené a tudíž citlivé na vnější šoky. Klíčovým rizikovým faktorem pro rok 2026 je americko-iránská válka a její dopad na globální ceny ropy, což komplikuje výhled pro inflaci i úrokové sazby. Dalším přetrvávajícím rizikem jsou napjaté obchodní vztahy s USA, kde JAR čelí 10% cłům a kde platnost preferencí v rámci dohody AGOA vyprší na konci roku 2026. Výkyvy směnného kurzu randu a ceny klíčových vývozních komodit, zejména zlata, zůstávají pro výkon jihoafrické ekonomiky nadále určující.

Ukazatel	2023	2024	2025	2026	2027
Růst HDP (%)	0,81	0,53	1,4	2,04	2,27
HDP/obyv. (USD/PPP)	15199,77	15456,23	15896,22	16507,8	17080,02
Inflace (%)	6,08	4,36	3,21	3,37	3,55
Nezaměstnanost (%)	32,380	32,6	32,480	31,980	31,55
Export zboží (mld. USD)	112,22	111,42	116,53	122,59	127,25
Import zboží (mld. USD)	105,41	100,63	105,13	109,86	114,69
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	7,52	11,74	11,42	12,68	13,96
Průmyslová produkce (% změna)	0,62	-0,41	-1,29	1,89	2
Populace (mil.)	63,21	64,01	64,75	65,45	66,14
Konkurenceschopnost	40,19	46,33	41,98	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	N/A	4	4	4	N/A

Zdroj: EIU, OECD, IMD

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Z hlediska fiskální politiky přetrvává konsolidační snaha, avšak tlak na navyšování sociálních výdajů, náklady na veřejné zaměstnance a podpora předlužených státních podniků tento kurz dlouhodobě komplikují. Schodek státního rozpočtu dosáhl v roce 2024/25 hodnoty 4 % HDP, což bylo mírně nad původními odhady. Pro rok 2026/27 EIU předpokládá jeho mírný nárůst na 4,4 % HDP, přičemž k postupnému snižování na úroveň 3,8 % by mělo docházet až na přelomu let 2030 a 2031. Veřejný dluh dosahuje přibližně 80 % HDP a jeho postupný pokles na cca 75 % do roku 2031 závisí na udržení primárního přebytku rozpočtu.

Nejrychleji rostoucí výdajovou položkou zůstávají náklady na obsluhu státního dluhu, které představují přibližně 20 % celkových výdajů a řadí se tak za výdaje na vzdělávání jako druhá nejvyšší položka. Riziko dluhové krize je zmírňováno přístupem JAR k hlubokému a likvidnímu domácímu kapitálovému trhu a relativně nízkou závislostí na zahraničním financování, jak ostatně potvrdilo úspěšné vydání eurobondů v lednu 2026, které přineslo 3,5 miliardy USD za historicky výhodných podmínek. Přetrvávajícím zdrojem fiskálního tlaku zůstávají zadlužené státní podniky, především energetický Eskom, jehož restrukturalizace a postupné oddlužení patří mezi klíčové priority vlády.

Veřejné finance	2025
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-3,97
Veřejný dluh (% HDP)	79,21
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-3,97
Daně	2026
PO	27 %
FO	18-45 %
DPH	15 %

2.3 Bankovní systém

Jižní Afrika má historicky velmi dobře rozvinutý finanční a bankovní systém. Centrální banka South African Reserve Bank (SARB) založená v roce 1921 je soukromou akciovou společností řízenou patnácti člennou bankovní radou. Guvernéra a tři viceguvernéry jmenuje prezident republiky. Na internetových stránkách SARB lze nalézt aktuální seznam bankovních ústavů v JAR včetně poboček zahraničních bank a dále pak také aktuální úrokovou míru a jiné další makroekonomické či tržní ukazatele. Přes 80 % jihoafrického finančního trhu kontrolují bankovní společnosti Standard Bank Group, FirstRand Group (FNB), Barclays Africa Group (ABSA Bank) a Nedbank Group. V roce 1983 byla zřízena Jihoafrická rozvojová banka (Development Bank of Southern Africa). Nejstarší bankou je FNB, která byla založena v roce 1838.

Co se akreditivů a dalších bankovních služeb spojených s mezinárodním podnikáním týče, služby tohoto druhu nabízí v klasické podobě všechny výše uvedené tuzemské banky a dále pak také pobočky bank mezinárodních jako Citibank, Deutsche Bank či HSBC. Pojišťovnictví tvoří významnou součást finančního trhu v JAR. V zemi působí více než tři desítky pojišťoven. V sektoru krátkodobého pojištění, kam patří rizika spojená s podnikatelskou činností a provozem motorových vozidel lze jmenovat mj. Discovery Ltd, Old Mutual, OutSurance, Budget, MiWay, Affinity Health, Santam, Liberty Life, Hollard Commercial Insurance, 1st for women aj. Přehled pojišťoven a obchodních zajišťovacích společností je k dispozici na webových stránkách Jihoafrické asociace pojišťovacích společností.

2.4 Daňový systém

Veškeré daně jsou detailně popsány na stránkách Jihoafrické daňové a celní správy [South African Revenue Service \(SARS\)](#). Druhy daní a platné sazby na aktuální finanční období jsou shrnuty také v tzv. daňovém průvodci ([Tax Pocket Guide](#)). Zhruba třetinu příjmů státního rozpočtu generují nepřímé daně, hlavně DPH (jednotná sazba 15 %). Hlavní část příjmů státního rozpočtu tvoří daň z příjmu, kterou upravuje Zákon o dani z příjmu (tzv. Income Tax Act). Předmětem daně se stává každý příjem jihoafrického rezidenta vytvořený v tuzemsku i v zahraničí. Pro daňové účely se jihoafrickým rezidentem rozumí každá fyzická osoba, která ve třech po sobě následujících letech strávila v JAR více než 549 dní, přičemž minimální počet strávených dní v jednom roce nesmí být menší než 91.

Daň z příjmu fyzických osob má progresivní charakter a je rozdělena do šesti daňových pásem složených z paušální a procentuální složky. Nejnižší sazba činí 18 % a nejvyšší 45 %. Daň z příjmu právnických osob byla v roce 2022 snížena z 28 % na současných 27 % a pro malé a střední podniky platí snížené sazby. Dále se v JAR uplatňuje 20% daň z dividend, 15% srážková daň z licenčních poplatků, darovací daň ve výši 20 % respektive 25 % při hodnotě daru přesahující 30 milionů randů a daň z převodu nemovitostí v rozsahu o až 13 % v závislosti na ceně nemovitosti. Zaměstnanci i zaměstnavatelé odvádějí povinné příspěvky na pojištění v nezaměstnanosti. Část daňového výnosu je redistribuována prostřednictvím oborových úřadů pro vzdělávání a výcvik SETA.

Jihoafrický daňový systém lze považovat za stabilní a předvídatelný, byť pro domácí subjekty představuje zejména silně progresivní daň z příjmu fyzických osob značnou zátěž. V roce 2026 vláda upustila od plánovaného zvýšení daní a současně zvýšila práh pro povinnou registraci k DPH, čímž zmírnila zatížení menších podniků. Výraznější systémové změny v dohledné době nejsou očekávány, fiskální tlaky však mohou v následujících letech vést k selektivním úpravám sazeb či základů daně.

Zaměstnanci i zaměstnavatelé platí povinné příspěvky na pojištění v nezaměstnanosti (tzv. Unemployment Insurance Contributions).

3 Obchod a investice

Podkapitoly:

[3.1 Obchodní vztahy](#)

[3.2 Přímé zahraniční investice](#)

[3.3 FTA a smlouvy](#)

[3.4 Rozvojová spolupráce](#)

[3.5 Perspektivní obory \(MOP\)](#)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s ČR

JAR má s ČR od roku 2019 přebytkovou obchodní bilanci. Objem vzájemného obchodu má s výjimkou pandemických let 2020/21 dlouhodobě růstovou tendenci.

	2021	2022	2023	2024	2025
Import z ČR (mld. CZK)	12,23	13,77	12,13	13	14,78
Export do ČR (mld. CZK)	19,64	21,83	17,47	13,22	10,93
Saldo s ČR (mld. CZK)	-7,41	-8,06	-5,33	-0,22	3,85

Zdroj: ČSÚ

TOP 5 položek importu z ČR

SITC 3	Název zboží	Hodnota (mil. CZK)	Podíl z celku (%)
752	Zařízení k automat. zpracování dat, jednotky periferní	3791	25,6 %
784	Díly a příslušenství vozidel motorových	2656	18,0 %
713	Motory pístové s vnitřním spalováním a díly j. n.	1055	7,1 %
894	Kočárky dětské, hračky, hry a potřeby sportovní	523	3,5 %
764	Zařízení telekomunikační, příslušenství přístrojů pro záznam, reprodukci zvuku, obrazu	488	3,3 %

Zdroj: ČSÚ

TOP 5 položek exportu do ČR

SITC 3	Název zboží	Hodnota (mil. CZK)	Podíl z celku (%)
782	Vozidla motorová k dopravě zboží a pro účely speciální	3242	30,0 %
743	Čerpadla (ne na kapaliny), kompresory, ventilátory ap.	2766	25,6 %
781	Automobily osobní aj. vozidla pro dopravu osob	1170	10,8 %
057	Ovoce a ořechy (ne olejnaté) čerstvé, sušené	894	8,3 %
268	Vlna, vlákna živočišná ostatní (vč. česanců vlněných)	742	6,9 %

Zdroj: ČSÚ

Obchodní vztahy s EU

	2021	2022	2023	2024	2025
Import z EU (mil. EUR)	22010,7	26350,7	26044,1	24219,3	23831,8
Export do EU (mil. EUR)	22113,7	29257,1	23524,1	20568,2	21733,1
Saldo s EU (mil. EUR)	103	2906,4	-2519,9	-3651,2	-2098,7

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy se zeměmi mimo EU

	2021	2022	2023	2024	2025
Import ze zemí mimo EU (mil. USD)	82268,76	103549,59	98462,68	92044,69	101817,02

Export do zemí mimo EU (mil. USD)	108550,23	105614,44	95673,89	95024,06	102621,1
Saldo se zeměmi mimo EU (mil. USD)	26281,47	2064,85	-2788,8	2979,37	804,08

Zdroj: EIU, Eurostat

3.2 Přímé zahraniční investice

JAR si nadále udržuje postavení jedné z nejatraktivnějších investičních destinací afrického kontinentu, k čemuž přispívají stabilní institucionální rámec, nezávislé soudnictví, robustní bankovní sektor a hluboké a likvidní kapitálové trhy. Největším investorem jako celek je Evropská unie. Z hlediska jednotlivých zdrojových zemí jsou největšími investory UK, NL, BE, USA a DE. Mezi tradičně aktivní investory patří rovněž Japonsko, Čína a Austrálie, přičemž investice směřují především do finančního sektoru, těžebního průmyslu, zpracovatelského průmyslu, dopravy a maloobchodu. Příliv přímých zahraničních investic byl v roce 2025 volatilní, mimo jiné v důsledku prodeje podílu britského těžebního gigantu Anglo American v jihoafrické Valterra Platinum, avšak ve čtvrtém čtvrtletí 2025 zaznamenala JAR příliv přímých zahraničních investic ve výši 41,3 miliardy randů, což byl nejvyšší výsledek od druhého čtvrtletí roku 2023. Výhledově se očekává oživení přílivu investic, tažené zejména sektorem obnovitelných zdrojů energie, ICT a business process outsourcingem.

V současnosti eviduje ZÚ Pretoria FDI české společnosti PFNonwovens Holding s.r.o., která v r. 2017 investovala přibližně R 1,3 mld. (2 mld. Kč) do svého výrobního závodu, který se nachází ve speciální ekonomické zóně Atlantis, přibližně hodinu jízdy od Kapského Města. Společnost PFNonwovens od té opětovně investovala do rozšíření svého výrobního závodu, a to investicí ve výši R 650 mil. (1 mld. Kč).

V roce 202 realizovala PPF GROUP akvizici jihoafrického výrobce katamaranů Robertson & Caine a jedná se tak o první investici této společnosti v Africe.

ČR jakožto jedna z mála zemí EU má s JAR stále v platnosti dohodu o podpoře a vzájemné ochraně investic.

3.3 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

Smluvní základnu mezi JAR a EU tvoří především tyto následující mezinárodní smluvní instituty:

- 1 Smíšená smlouva mezi EU a jejími členskými zeměmi na jedné straně a JAR na druhé straně: Dohoda o obchodu, rozvoji a spolupráci (Trade, Development and Cooperation Agreement, TDCA)
- 1 Dohoda o ekonomickém partnerství (EPA) mezi EU a zeměmi Jihoafrického rozvojového společenství, SADC (tzv. dohoda SADC EPA)
- 1 Smíšená smlouva mezi EU a jejími členskými zeměmi na jedné straně a zeměmi Afriky, Karibiku a Pacifiku (ACP) včetně JAR na druhé straně, tzv. Dohoda z Cotonou (JAR je smluvní stranou s výhradami)

Ze strany EU bylo liberalizováno 98,1 % tarifů na jihoafrické produkty. Konkrétní celní sazby a požadavky na dokumentaci pro jednotlivé typy zboží lze konzultovat na webových stránkách Evropské komise [EU Trade Helpdesk](#) a [Market Access Database](#).

Smlouvy s ČR

Přehled platných mezinárodních smluv mezi ČR a JAR je k dispozici na webových stránkách [Ministerstva zahraničí ČR](#), jedná se zejména o uvedené dohody:

- 1 Ujednání o zrušení vízové povinnosti pro držitele diplomatických a služebních pasů (platná od 1. 12. 1991)
- 1 Smlouva o spolupráci mezi ministerstvy obrany ČR a JAR (podepsaná v r. 1999 a platná od data podpisu)
- 1 Dohoda mezi vládou ČR zastoupenou Ministerstvem obrany a vládou JAR zastoupenou Ministerstvem obrany o ochraně vojenských utajovaných skutečností (2003)
- 1 Dohoda o spolupráci v oblasti zemědělství a potravinářského průmyslu (podepsaná 21. března 1995 a platná od téhož data)
- 1 Smlouva o zamezení dvojího zdanění (podepsaná v roce 1995, vstoupila v platnost 3. 12. 1997)
- 1 Smlouva o vzájemné ochraně a podpoře investic (podepsaná v roce 1998, vstoupila v platnost 17. 9. 1999)
- 1 Dohoda o vzájemné pomoci v celních otázkách (platnost od 15. 4. 2006)
- 1 Mezivládní dohoda o hospodářské spolupráci (podepsaná 12. 12. 2006)
- 1 Dohoda mezi vládou ČR zastoupenou Ministerstvem obrany a vládou JAR zastoupenou Ministerstvem obrany o spolupráci v oblasti obrany (1999)
- 1 Dohoda mezi vládou ČR a vládou JAR o letecké dopravě (platnost od r. 1993)

3.4 Rozvojová spolupráce

JAR nepatří mezi prioritní země české zahraniční rozvojové spolupráce. Přesto mohou české firmy žádat o dotace na rozvojové projekty v rámci Programu rozvojového partnerství pro soukromý sektor České rozvojové agentury (tzv. program B2B). Další informace o tzv. programu B2B jsou k dispozici na stránkách [České rozvojové agentury](#). Velvyslanectví v Pretorii dohlíží na realizaci tzv. malých lokálních rozvojových projektů, jež realizují místní garanti.

Česká republika přispívá do rozvojových fondů EU a české firmy mohou žádat o dotace z těchto fondů a předkládat návrhy na své projekty. Na projekty z Evropského rozvojového fondu (ERDF) bylo v JAR na období 2014 až 2020 alokováno 241 mil. EUR. Evropská investiční banka (EIB) vypisuje tendry na projekty v oblasti zemědělství, vzdělávání aj oblastech. Celkově se Evropská unie podílí na objemu rozvojové pomoci pro JAR z více než 70 %.

Priority rozvojové spolupráce mezi Evropskou unií a Jihoafrickou republikou definuje Dohoda o rozvojové a obchodní spolupráci mezi EU a JAR (tzv. TDCA), přičemž financování rozvojové spolupráce patří pod tzv. Development Cooperation Instrument. Na webových stránkách [Delegace Evropské unie v Pretorii](#) jsou uvedeny priority vypisovaných rozvojových projektů (dle tzv. Country Strategy Paper a Multi-annual Indicative Programme), jejichž cílem je:

- 1 podpora udržitelného hospodářského růstu, a to především z hlediska pozitivního dopadu na chudé vrstvy
- 1 zlepšení poskytování základních služeb státu chudým občanům
- 1 podpora tzv. dobrého vládnutí (good governance)
- 1 tvorba pracovních míst
- 1 vzdělávání, výcvik a inovace
- 1 podpora kapacit a pro-rozvojového charakteru veřejné správy

3.5 Perspektivní obory (MOP)

► Automobilový sektor

Více jak dvě třetiny automobilů vyrobených v Africe pocházejí z JAR. Svoji výrobu či její část v zemi dosud lokalizovalo 8 globálních hráčů v oblasti produkce osobních vozidel, v JAR působí i výrobci středních a těžkých komerčních vozidel. V zemi existuje robustní dodavatelsko-odběratelská síť skýtající četné příležitosti pro české společnosti. Exportní potenciál mají jednotlivé součástky či samotné výrobní linky, ale také vše, co souvisí s plánovaným rozšířením elektromobility.

► Energetika

Energetika JAR prochází od roku 2024 zásadním obratem. Po patnácti letech chronických výpadků elektřiny, tzv. loadshedding, Eskom od března 2024 prakticky neimplementoval plošné odstávky a stabilita dodávek elektřiny se stala realitou. Velký důraz je kladen na navyšování kapacity z obnovitelných zdrojů, k čemuž má země vynikající geografické předpoklady, avšak energetická budoucnost JAR je výrazně pestřejší. Schválený Integrovaný plán zdrojů (IRP 2025) počítá do roku 2039 s investicemi v přepočtu přibližně 2,8 bilionu korun zahrnujícími masivní rozvoj obnovitelných zdrojů, výstavbu nových jaderných kapacit i přestavbu a odstavování stárnoucí uhlé infrastruktury.

► Obranný a bezpečnostní průmysl

JAR disponuje největším odvětvím soukromé bezpečnosti na světě s přibližně 609 000 aktivními bezpečnostními pracovníky, kteří čtyřnásobně převyšují počet příslušníků policie. Jihoafrický obranný průmysl zaznamenal v roce 2025 trojnásobný nárůst exportu na 10,1 miliardy randů a aktivně hledá zahraniční technologické partnery pro modernizaci výzbroje a systémů. Příležitosti existují napříč celým spektrem od sofistikované bezpečnostní technologie pro soukromý trh přes vybavení policie, vězeňství a nové hraniční agentury BMA až po obranné systémy a munici.

► ICT, elektronika, kyberbezpečnost

JAR je největším a nejsložitějším trhem v oblasti ICT v subsaharské Africe, přičemž digitální ekonomika se podílí odhadem 10 až 15 % na HDP a sektor roste tempem přes 9 % ročně. Zemi se dostává masivních investic ze strany globálních technologických lídrů, kteří ji využívají jako bránu pro expanzi do celého kontinentu. Klíčovými oblastmi jsou datová centra a cloudová infrastruktura, kybernetická bezpečnost, fintech, outsourcing firemních procesů i rychle se rozvíjející ekosystém umělé inteligence. JAR nabízí příležitosti jak pro dodavatele technologií a softwaru, tak pro poskytovatele specializovaných bezpečnostních a analytických řešení.

► Doprava a dopravní infrastruktura

Dopravní infrastruktura JAR prochází od roku 2025 bezprecedentním investičním cyklem. Vládní rozpočet pro rok 2026 alokuje na dopravu 417,6 miliardy randů, Transnet plánuje investovat 127 miliard randů do modernizace železniční a přístavní infrastruktury a ACSA zahájila program rekonstrukce devíti letišť za 21,7 miliardy randů. Chronické podfinancování předchozích dekád a přesun nákladu ze železnice na silnice vytvořily obrovský deficit, jehož dohánění otvírá příležitosti pro dodavatele technologií, vozidel, signalizace, řídicích systémů i inteligentních dopravních řešení.

► Výzkum, vývoj, inovace a vzdělávání

JAR je zdaleka nejrozvinutější a nejdiverzifikovanější ekonomikou na africkém kontinentu a jejím přirozeným inovačním centrem. Působí zde přes 180 společností z žebříčku Fortune Global 500, což výrazně přesahuje jakoukoliv jinou africkou zemi, a soukromý sektor tak zůstává hlavní hnací silou výzkumu a inovací. Dle indexu WIPO Global Innovation Index 2025 se JAR řadí na 61. místo celosvětově a druhé místo v subsaharské Africe, přičemž WIPO opakovaně oceňuje JAR jako zemi překonávající inovační výkon očekávaný při její úrovni rozvoje. Příležitosti pro české akademické, vědecké a výzkumné instituce, vysoké školy i samotné společnosti lze spatřovat napříč drtivou většinou odvětví.

► Zdravotnictví a farmacie

JAR je největším farmaceutickým trhem a nejsložitějším zdravotnickým systémem v subsaharské Africe. V zemi se nachází přibližně 470 veřejných a 260 soukromých nemocnic a více jak 90 % zdravotnické techniky se dováží, což vytváří trvalé příležitosti pro zahraniční dodavatele. Klíčovou reformou je zákon o národním zdravotním pojištění (NHI) podepsaný v roce 2024, jehož postupná implementace si vyžádá rozsáhlé investice do modernizace veřejné zdravotnické infrastruktury. Dramatický výpadek amerického financování programů HIV/AIDS v roce 2025 vytvořil naléhavou potřebu nových partnerství a alternativních zdrojů financování. Česká zdravotnická technika, diagnostická řešení a farmaceutické know-how nacházejí v JAR přirozené uplatnění.

► Zemědělství a potravinářství

Zemědělský sektor JAR zaznamenal v roce 2025 mimořádný růst 17,4 %, čímž se stal nejrychleji rostoucím sektorem celé ekonomiky, a zemi tak upevnil pozici největšího zemědělského vývozce v subsaharské Africe. JAR je druhým největším světovým exportérem citrusových plodů, předním vývozcem vína, makadamových ořechů a ovoce a zemědělský sektor se na celkové zaměstnanosti podílí téměř 19 %. Chronická nedostatečnost zavlažovací infrastruktury, nedostatky v chladírenském řetězci, posklizňové ztráty ve výši přibližně 20 %, akutní problémy s živočišnými chorobami a přechod k preciznímu zemědělství vytvářejí trvalou poptávku po technologiích, zařízeních a know-how, které jihoafrický sektor sám nevyrobí.

4 Kultura obchodního jednání

Podkapitoly:

[4.1 Úvod](#)

[4.2 Oslovení](#)

[4.3 Obchodní schůzka](#)

[4.4 Komunikace](#)

[4.5 Doporučení](#)

[4.6 Státní svátky](#)

4.1 Úvod

Místní obchodní zvyklosti se příliš neliší od evropských standardů. Podnikatelské prostředí JAR je velmi dobře etablované a lze bez nadsázky říct, že zde narazíte na konkurenci, společnosti, značky a služby, na které jste zvyklí ze zcela rozvinutých zemí „západního typu“. JAR má velmi různorodou demografickou skladbu. Kromě původního černošského či bělošského obyvatelstva zde narazíte na největší indickou menšinu za hranicemi Indie a vzhledem k tomu, že lze JAR považovat za „bránu do Afriky“, zastoupeny zde jsou skupiny snad všech národů světa – v tomto ohledu platí, že čím významnější je ekonomický vztah dané země a JAR, tím více příslušníků dané země zde dočasně či trvale pobývá. Ne nadarmo se JAR přezdívá „duhový národ“ (rainbow nation).

4.2 Oslovení

Z hlediska oslovení potenciálních partnerů neplatí žádné zaručené či osvědčené postupy. Nejběžnějším komunikačním prostředkem všude na světě je při obchodní komunikaci zcela určitě e-mail, avšak samozřejmě nic se nevyrovná osobnímu kontaktu, který v JAR téměř vždy probíhá na spíše méně formální přátelské úrovni. Ačkoliv v Evropě se klasickým veletrhům přikládá stále menší význam, v JAR jsou tyto bezesporu velmi dobrým způsobem, jak navázat prvotní kontakt. Stále více populární jsou i online konference či networkingové akce. Vzhledem k dobré dostupnosti JAR a dále také faktu, že v obchodních hubech, jako Johannesburg či Kapské Město, narazíte na infrastrukturu a vybavenost, kterou byste v Africe nečekali, není nic lepšího, než si jednoduše zakoupit letenku a za účelem osobních jednání, ideálně ve spojitosti s příslušným veletrhem, se do JAR vypravit.

4.3 Obchodní schůzka

Ani zde nelze hovořit o žádných zvyklostech či očekávaných způsobech při sjednávání schůzek. První jednání nejčastěji probíhá v sídle společnosti jihoafrického partnera a navazuje na něj společný oběd či večeře. Mnohdy nejproduktivnější jsou jednání v neformálním prostředí, např. když Vás obchodní partner pozve k sobě domů na tzv. braai neboli grilovat či při hře, v JAR velmi populárního golfu. Co se složení jednacího týmu týče, mělo by v ideálním případě zahrnovat tzv. decision makery, tj. výkonný management a výše. Sjednat schůzky s vrcholným managementem jihoafrických společností nebývá problém, avšak toto se může lišit, jedná-li se pouze o dceřinou společnost nadnárodního konglomerátu. Je třeba počítat s tím, že ve většině případů neuspějete se sjednáním schůzky na sobotu, neděli nebo svátek. Nejlepší je domlouvat si jednání na úterý, středu a čtvrtek, a sice mimo dopravní špičku, tj. v rozmezí od 9.00 do 14.00. V JAR není kladen přehnaný důraz na formální oděv. V mnohých případech si proto člověk vystačí být oděn tzv. smart casual. Jihoafričané neradi říkají ne. Proto někdy mohou slíbit navazující jednání a již se neozvat, vyvolat v obchodním partnerovi nereálná očekávání apod. Je proto třeba brát výsledky obchodních jednání realisticky a následným telefonátem či emailem výstupy ze schůzky ověřovat. Ve veřejném sektoru bývá míra spolehlivosti u partnerů obvykle nižší a je proto vhodné sjednávat jednání s veřejným sektorem skrze zastupitelský úřad ČR v Pretorii. Dárky nejsou zvyklostí, avšak jistě potěší. Alkohol, zejména vyhlášené jihoafrické víno, se při jednání v restauračních zařízeních běžně konzumuje. Konzumaci alkoholu je však samozřejmě nutné se vyhnout, je-li Vaším partnerem stoupenec muslimské menšiny. Byť se JAR skládá z devíti provincií, nelze v tomto ohledu pozorovat žádné zásadní kulturní, etnické či náboženské rozdíly.

4.4 Komunikace

JAR má 11 úředních jazyků, pro běžné dorozumění i kontakt s úřady však potřebujete pouze angličtinu, což platí zcela bezvýjimečně pro všechna obchodní jednání. Pokud chcete překvapit obchodního partnera, pak několik frází z afrikánštiny či některého z původních jazyků může osvěžit obchodní jednání. Jak již bylo výše uvedeno, e-mailová komunikace je běžným základem jakékoliv informační výměny. Velmi efektivní a velmi rozšířený jev JAR WhatsApp, který v mnohých případech e-mailovou komunikace nahrazuje a urychluje. O výslovných tematických tabu v JAR nelze hovořit, avšak doporučuje se vyhnout se tématu apartheidu či obecně rasovým otázkám.

4.5 Doporučení

Jihoafričané jsou v porovnání s námi Čechy o poznání vřelejší a přátelštější. V tomto ohledu je tedy dobré klást důraz na tzv. small talk, tj. úvodní část jednání věnovat vzájemnému se poznávání a nebýt tak překvapeni, když se Vás Jihoafričané budou ptát na to, jak se máte či co rádi děláte. Kladené dotazy je vhodné opětovat. Při jednání o obchodě samotném se snažte nestavit protistranu do pozice pasivního posluchače a spíše vedte jednání v interaktivním duchu a nebojte se vtipkovat a mějte na paměti, že s arogancí a netrpělivostí v JAR ničeho nedosáhnete.

4.6 Státní svátky

Přehled státních svátků:

- 1. leden - New Year Day
- 21. březen - Human Rights Day
- Velký pátek (Good Friday)
- pondělí velikonoční (Family Day)
- 27. duben - Freedom Day
- 1. květen - Workers Day
- 16. červen - Youth Day
- 9. srpen - National Womens Day
- 24. září - Heritage Day
- 16. prosinec - Day of Reconciliation
- 25. prosinec - Christmas Day
- 26. prosinec - Day of Goodwill

Pokud státní svátek připadne na neděli, následující pondělí je volným dnem. Obvyklá pracovní doba je od 8.00 do 16.00/17.00 s přestávkou na oběd. Obchody jsou otevřeny většinou od 9.00 do 18.00 hod. O víkendu má většina obchodů omezenou otevírací dobu, v neděli je většinou zavřeno s výjimkou nákupních středisek. Platí zákaz prodeje alkoholu v supermarketech v neděli po 14.00 hod. Banky jsou otevřeny ve všední dny od 9.00 do 16.00, v sobotu zpravidla do 11.00 hod.

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

[5.1 Vstup na trh](#)

[5.2 Formy a podmínky působení na trhu](#)

[5.3 Marketing a komunikace](#)

[5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)

[5.5 Trh veřejných zakázek](#)

[5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů](#)

[5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria](#)

[5.8 Zaměstnávání občanů z ČR](#)

[5.9 Veletrhy a akce](#)

5.1 Vstup na trh

Jihoafrický trh se svými charakteristikami přibližuje nejvyspělejšími zemím světa, ačkoliv zde přetrvává určitá dualita, která plyne z přítomnosti chudoby a vysoké nezaměstnanosti. Na trhu v JAR jsou zastoupeny všechny nejvýznamnější světové firmy a tato konkurence spolu s čínskou expanzí vymezuje mantinely příležitostí pro uplatnění českých firem, jež mají zájem na trh vstoupit. Poptávka existuje prakticky po veškerém zboží. V případě většiny produktů a zboží je důležitým kritériem pro koncového uživatele cena. Značka Česká republika (Czechia) může znamenat přidanou hodnotu pro omezenou skupinu odběratelů ve vybraných sektorech (letectví, sklářství, některé typy zbraní apod.). Profesionalita a solidnost ve vzájemné spolupráci jsou v JAR samozřejmostí. Před vstupem na trh je nutné zajistit způsob záručního servisu a řešení reklamací.

V souladu platnou s Dohodou o ekonomickém partnerství mezi Evropskou unií a zeměmi Jihoafrického rozvojového společenství (SADC), která je vykonávána od roku 2016, je možné většinu komodit dovážet do JAR volně a bezcelně. Pouze na skupinu vybraných položek je nutné mít dovozní povolení (Import Permit), fytosanitární nebo veterinární popř. další osvědčení. Požadavky na dokumentaci a celní tarify u konkrétního zboží je možné vyhledat podle HS kódů v databázi Evropské komise Market Access Database Evropské komise. Užitečné informace pro vývozce je možné vyhledat na webu South African Revenue Service (SARS) v kapitole Customs and Excise včetně seznamu produktů, jejichž dovoz je do JAR zakázán nebo podléhá schválení nebo dovozním kvótám (Consolidated List of Prohibited and Restricted Imports). Dovážené zboží podléhá kromě cla i zaplacení DPH (VAT) ve výši 15 %, což je realizováno při vstupu zboží do země. Dovozece je zodpovědný za všechny celní poplatky i platbu DPH. Při celním odbavení musí importér předložit obchodní fakturu, dopravní doklad (Bill of Lading - B/L s neobchodovatelnou kopií), balicí list a příslušný celní formulář (doporučuje se předložit dokumenty ve třech výtiscích).

V JAR existují tzv. zvláštní ekonomické zóny (Special Economic Zones, SEZ), které skýtají řadu pobídek zejména pro investory do lokalizace výrobních aktivit, a to formou úlevy na dani z příjmu právnických osob (15 % místo 28 %), zaměstnaneckých pobídek, preferenčních nájmu apod. V současné době existuje 9 zvláštních ekonomických zón: Atlantis SEZ (Západní Kapsko), Nkomazi SEZ (Východní Kapsko), Coega SEZ (poblíž města Port Elizabeth v provincii Východní Kapsko), Richards Bay SEZ (cca 200 km severně od Durbanu, na pobřeží Indického oceánu, v provincii KwaZulu-Natal), East London SEZ (Východní Kapsko), Saldanha Bay SEZ (Západní Kapsko), Dube TradePort SEZ (KwaZulu-Natal) Maluti - A- Phofung SEZ (Free State), OR Tambo SEZ (v okolí mezinárodního letiště v Johannesburgu), Musina/ Makhado SEZ (v provincii Free State). Podrobné informace o nabídce a pobídkách v rámci zvláštních ekonomických zón a jiných průmyslových parků jsou k dispozici na stránkách investiční agentury jihoafrického ministerstva obchodu, průmyslu a soutěže Invest SA.

V JAR působí státní agentura ministerstva obchodu, průmyslu a soutěže Invest SA, jejímž úkolem je podpora zahraničních investic a asistence investorům. Tzv. "One stop shop(y)" agentury Invest SA působí v každé provincii. Mezi základní pobídky pro příliv nového kapitálu do výroby a expanzi existujících závodů patří mj. pronájem pozemku zdarma, daňové prázdny, rychlejší odpisy nákladů na stavby a pozemky (až 10 let) a nákladů na stroje a zařízení (3 roky). Dále byly vytvořeny podpůrné programy pro různá odvětví, např. program na podporu rozvoje automobilového průmyslu (Motor Industry Development Program) aj. V roce 2018 byl přijat zákon k ochraně investic (tzv. Investment Protection Act), který však podle kritiků investice chrání nedostatečně. Zahraniční investoři mají mj. potíže porozumět požadavkům platné legislativy k podpoře původního znevýhodněného obyvatelstva (tzv. Broad Based Black Economic Empowerment, BBBEE).

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Jihoafrická republika má hybridní právní systém, kombinaci práva psaného, kodifikovaného a práva zvykového. Tento systém umožňuje následující právní formy podnikání:

- Společnost (company) - pravidla pro založení společnosti a její registraci v JAR, jakož i podmínky pro registraci pobočky zahraniční firmy za účelem podnikání v JAR, jsou stanoveny v zákoně „Companies Act“. Registrace kanceláře zahraniční firmy za účelem podnikání v JAR (registered office of an external company) je povinná a týká se i neziskových organizací;
- Uzavřená společnost (close corporation - CC) - byla velmi podobná „Company“. Na základě zákona z r. 2008 není již možné tuto právní formu nově registrovat. Firmy založené ve formě CC před tímto datem však mohou dále existovat;
- Družstvo (cooperative);
- Partnerství (partnership) - jedná se o obchodní spojení mezi dvěma či více osobami, nebo společnostmi.
- živnostník (sole trader).

Při zvažování vhodné formy přítomnosti na trhu a k realizaci podnikatelského záměru v JAR doporučujeme využít právní pomoci místních specializovaných poradenských firem. Zahraniční firma zvažující vstup na jihoafrický trh má v zásadě na vybranou, zda založí jihoafrickou dceřinou společnost, nebo zaregistruje svou pobočku, jejíž představitel bude v JAR vystupovat jménem dané zahraniční firmy. Toto rozhodnutí má dopady v daňové oblasti, z hlediska potřebných (pracovních) povolení aj. Při založení výrobní společnosti, ať již formou joint-venture nebo 100 % vlastněnou zahraničním subjektem, je třeba mít na zřeteli, jaký bude tato společnost potřebovat stupeň v rámci tzv. Broad Based Black Economic Empowerment (B-BBEE) s ohledem na povahu odběratele vyrobeného zboží. Jistým problémem jihoafrického průmyslu všeobecně je nedostatek vysoce kvalifikovaných pracovníků. Pokud má cizinec zájem o podnikání v JAR jako samostatný podnikatel (sole trader), musí předtím získat příslušné vízum a podnikatelské povolení.

Česká firma si může zvolit jeden z následujících postupů pro vývoz na trh JAR:

- pověří zástupce (prostředníka) v JAR k zajištění obchodu
- pověří distribuční firmu v JAR
- přímý prodej přes exportní úsek k prodeji zboží (a k návštěvám JAR) využije firma vlastního personálu, buď v rámci účasti na veletrzích a výstavách, nebo v rámci obvyklých pracovních cest
- prodá licenci výrobci v JAR

5.3 Marketing a komunikace

Vzhledem k vyspělosti jihoafrického trhu jsou kvalitní marketing a reklama jedním ze základních předpokladů úspěchu. V této oblasti působí řada specializovaných firem, které jsou schopny poskytovat servis na profesionální úrovni. Je možné inzerovat v celostátních denících a odborných časopisech, které jsou vydávány jednotlivými profesními svazy, popř. existuje možnost inzerce v rámci větších regionálních obchodních komor (kontakty viz seznam jihoafrických obchodních komor, Johannesburg Chamber of Commerce and Industry, JCCI, Obchodní komora Západního Kapska, tzv. CapeChamber aj.) a specializovaných portálů. Inzerce má pro zákazníky referenční význam a doporučuje se zejména v případech kdy již naše produkty jsou na trhu přítomny.

Jihoafričané jsou silně orientovaní na tzv. značkové zboží s pověstí dobré kvality. Cena je samozřejmě jedním z rozhodujících faktorů, avšak mnohdy ne ten stěžejní, což platí i u obyvatel s velmi nízkými příjmy. K prosazení populárního spotřebního zboží je tak zapotřebí efektivní marketingová kampaň s využitím všech sociálních médií typu FB, Instagram, ale i WhatsApp apod. Rovněž je důležité si uvědomit, že v JAR jsou jedny s nejpropastnějších rozdílů mezi chudými a bohatými obyvateli. Téměř 60 % obyvatel žije v tzv. township, což je ve své podstatě nízkorozpočtové bydlení či chudinská čtvrť, kde je mizerná infrastruktura a zavedená paralelní stínová ekonomika. Tyto oblasti představují obrovský tržní potenciál, ale působení na těchto trzích s ohledem na avizovanou absenci nutné infrastruktury a vysokou míru kriminality je tak velmi obtížné. Při produktové strategii je tak zcela stěžejní určit, na jakou příjmovou skupinu obyvatel hodláte cílit. Přístup „one size fits all“ zde však rozhodně aplikovat nelze.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Problematikou ochrany duševního vlastnictví se zabývá úřad Komise na ochranu duševního vlastnictví - Companies and Intellectual Property Commission (CIPC) - formálně spadající pod ministerstvo obchodu, průmyslu a soutěže. Na stránkách tohoto úřadu lze nalézt souhrn zákonných norem, jejichž přehled uvádíme níže, aj. užitečné informace. Komise CIPC má pobočky v každé jihoafrické provincii. Zákony tzv. Patents Act (zák. č. 57/1978 Sb.), Trade Marks Act (zák. č. 194/1993 Sb.) a Design Act (zák. č. 195/1993 Sb.) upravují zejména registraci patentů, ochranných známek a designu v Jižní Africe, a to jak pro občany JAR, tak i pro občany z jiných zemí. Pro ochranu autorských práv byl přijat v roce 1978 Copyright Act (zák. č. 98/1978 Sb.), který upravuje ochranu autorských práv jak pro jihoafrické autory, tak pro zahraniční autory, jejichž díla jsou publikována, resp. prezentována na území JAR.

Ochranu obchodních značek zboží prodávaného na území JAR řeší Merchandise Marks Act (zák. č. 17/1941 Sb.). Práva umělců jsou chráněna zákonem Performer's Protection Act (zák. č. 11/1967 Sb.). JAR přistoupila k mezinárodní dohodě tzv. TRIPS (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights). V oblasti patentového práva existuje mezinárodní dohoda známá jako Patent Cooperation Treaty (PCT), jíž je JAR signatářem. JAR je dále signatářem Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví z roku 1883, Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886 a také členem Mezinárodní unie pro ochranu nových odrůd rostlin UPOV.

Legislativa v JAR nověji odráží také trend ochrany tradic, např. tradiční medicíny, jako duševního vlastnictví původních obyvatel (Traditional, Indigenous Knowledge) aj.

5.5 Trh veřejných zakázek

Na stránkách jihoafrického ministerstva financí je pravidelně zveřejňován věstník veřejných zakázek, jenž obsahuje seznam aktuálních vypsání tendrů a požadovanou dokumentaci. Na stejném portálu jsou také zveřejňováni výherci tendrů. Účast ve veřejných soutěžích upravuje zákon „State Tender Board Act“ (1968, ve znění pozdějších novel). Podstatným faktorem ovlivňujícím výsledky výběrových řízení je úroveň tzv. B-BBEE certifikace. Firmy ucházející se o veřejné zakázky v JAR musí předložit Certifikát B-BBEE (tzv. Broad-Based Black Economic Empowerment). Aby se firma mohla ucházet o státní zakázku, potřebuje B-BBEE minimálně na stupni číslo 4 a vyšší. Stupně B-BBEE existují od 1-8 (1 je nejvyšší, 8 nejnižší). Bližší informace o B-BBEE lze nalézt na specializovaném webu BEE Navigator. V rámci snahy vlády o tvorbu pracovních míst obsahují veřejné zakázky často požadavky na tzv. lokalizaci (místní procurement), byť při formálním dodržení závazků vůči Světové obchodní organizaci (WTO), přestože JAR není signatářem Dohody WTO o veřejných zakázkách Government Procurement Agreement (GPA). Obecně jsou rozhodnutí o vítězích tendrů přijímána na základě bodového systému, kdy 90 bodů představuje cena a 10 bodů B-BBEE status. U menších kontraktů daný poměr váhy kritérií činí 80 ku 20. Vybraných sektorů se týkají pravidla tzv. preferenčních veřejných zakázek. Na základě těchto pravidel mohou jihoafrické úřady vypisovat veřejné zakázky, u nichž je podíl vyžadované místní přidané hodnoty stanovován individuálně a pohybuje se v rozmezí od 35 % do 100 %. Pro zahraniční firmu je v každém případě velmi náročné se veřejných soutěží účastnit a být konkurenceschopnou. Obecně se doporučuje (nejen) v případě účasti v soutěži o veřejnou zakázku spolupracovat s místním partnerem.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Pokud se česká firma dostane do obchodního sporu s firmou v JAR, je užitečné využít poradenskou asistenci místní právní kanceláře, která je dobře seznámena s lokálními zvyklostmi a právem. Právní služby jsou finančně poměrně nákladné. Vymahatelnost práva je poměrně dobrá, ale velmi zdlouhavá a tím prodražuje právní služby. U velkých zavedených firem je riziko neplacení za dodané zboží poměrně nízké. Přesto i v JAR jsou stále častější případy vylákání zboží, které není nikdy zapláceno. Doporučujeme proto před uskutečněním obchodu stanovit vhodné podmínky snižující toto riziko. Je poměrně obvyklé požadovat částečnou platbu předem (až 70 %), s úplným zaplacením při dodání zboží, lze však určitě doporučit i další smluvní zajišťovací mechanismy, jako vydání bankovních záruk (dokumentární akreditiv) či certifikátů nebo přílet technika pro uvedení stroje do provozu až po úplném zaplacení apod. Doba splatnosti faktur v JAR je standardních 30 dnů a v některých případech pak 60 - 90 dnů.

JAR má stanovená pravidla pro mezinárodní platební styk (exchange controls), na jejichž uplatňování dohlíží jihoafrická centrální banka SARB. Na stránkách centrální banky jsou také uvedeny subjekty (komerční banky), které mají oprávnění mezinárodní platební styk provádět. Bankovní účet v JAR si však nemůže založit nerezident. Internetové podvody mohou mít různé formy, např. falešné výhry v soutěžích a loteriích a domnělá dědictví. Může se ale jednat i o falešné exportéry komodit nebo jiného zboží. Více informací o internetové kriminalitě nejen v JAR na webových stránkách – www.cybercrime.org.za.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Držitelé všech druhů cestovních dokladů ČR, kteří do JAR cestují za turistickým či obchodním účelem, nepotřebují k pobytu do 90 dnů vízum. Při ostatních typech pobytu poskytují informace [zastupitelské úřady JAR](#). V případě zájmu o prodloužení 90 denního pobytu v JAR je obvykle nutné na příslušných jihoafrických úřadech podat tuto žádost nejpozději dva měsíce před uplynutím uvedeného pobytu. Doporučuje se, aby platnost cestovního dokladu přesahovala nejméně o 90 dnů konec zamýšlené doby pobytu v JAR. Cestovní doklad musí obsahovat nejméně dvě volné stránky (naproti sobě) pro vyznačení vstupního a výstupního razítka. Imigrační úředníci JAR při vstupu do země kontrolují, zda mají občané jiných zemí při vstupu do země očkování proti žluté zimnici, pokud do země cestují z oblastí s výskytem uvedené nemoci.

Aktuální informace o cestování do JAR jsou k dispozici na webových stránkách [ministerstva zahraničí](#). Před cestou doporučujeme zaregistrovat se v systému dobrovolné registrace [DROZD MZV ČR](#).

Je nutno počítat s vyšší mírou kriminality a zároveň dbát doporučení místních kam se vydat a kam nikoliv. Především se nedoporučují neorganizované návštěvy center měst, chudinských čtvrtí, procházky v osamělých nebo neznámých místech, zejména v podvečerních a večerních hodinách.

Veřejná doprava, jak ji známe v ČR, v JAR prakticky neexistuje. Ve velkých městech je sice řada autobusových linek (v Pretorii, Johannesburgu), avšak neexistují jízdní řády a cizincům se nedoporučuje tyto autobusy používat. Není bezpečné použití příměstské vlakové dopravy. Naopak se osvědčuje nové vlakové spojení Gautrain mezi Johannesburgem, mezinárodním letištěm O.R. Tambo a Pretorií.

Přesuny v JAR se řeší autem. Poměrně dobře fungují služby Uber, Taxify apod. Jezdí se vlevo. Při cestách autem se doporučuje držet hlavní cest. Není bezpečné zastavovat stopařům nebo autům s poruchou (ta může být fingovaná). Obecně vzato se však doporučuje vyvarovat se cestování po setmění či přesunům pěšky.

V naprosté většině případů lze v JAR platit platební kartou či použitím systému Zapper, Snapscan apod. Nosit u sebe větší finanční hotovost se nedoporučuje. V případě potřeby jsou v JAR bankomaty doslova na každém kroku.

Jihoafrickou SIM kartu lze na zakoupit již na letišti, a to včetně kreditu a dat. K registraci SIM karty je zapotřebí cestovní pas.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Obecně zaměstnávání cizinců v JAR včetně občanů ČR je relativně komplikované. V prvé řadě je nutné prostřednictvím velvyslanectví JAR v Praze požádat o pracovní vízum. JAR rozeznává několik typů pracovních víz s odlišnými náležitostmi a podmínkami. Zaměstnavatel zpravidla musí doložit, že na daná pracovní místa byl proveden pokus o akvizici v JAR (kopie inzerátů nebo zpráva zaměstnavatelské agentury) a že v JAR nejsou vhodné kandidáti. Zaměstnanec musí předložit důkazy o odpovídající kvalifikaci a také projít zdravotními testy. V případě vyslání v rámci firmy jsou nutné také pracovní popisy konkrétních pozic a platové náležitosti. Velké zahraniční korporace v JAR mohou požádat o tzv. rámcové korporátní pracovní povolení na základě kterého jsou pak jednotlivé žádosti o obecné pracovní povolení vyřizovány za zjednodušených podmínek. Žádost o vízum musí být podána výhradně osobně na zastupitelském úřadě JAR, nikoliv v zastoupení jiné osoby. Podnikatelské aktivity cizinců upravuje tzv. Přistěhovalecký zákon 13/2002 ve znění pozdějších novel. Pro získání povolení k podnikání musí cizinec předložit podnikatelský záměr a včetně zaměstnání určitého počtu rezidentů a splňovat další podmínky. Pokud oblast podnikání spadá do některého z prioritních sektorů, lze požádat o snížení nároku na investovaný základní kapitál. K poskytování bližších informací je příslušné již zmiňované velvyslanectví JAR v Praze.

Zdravotnictví je v JAR na poměrně vysoké úrovni. Existuje však značný rozdíl mezi státními zdravotnickými zařízeními s bezplatnou nebo velmi levnou péčí a soukromými zdravotnickými zařízeními, kde jsou ceny lékařského ošetření relativně vysoké. Dohoda o bezplatné lékařské péči mezi ČR a JAR neexistuje. Z tohoto důvodu doporučujeme českým občanům cestujícím do JAR uzavřít cestovní připojištění s dostatečným finančním krytím k úhradě léčebných výdajů. Cestujícím do JAR doporučujeme, aby si z důvodu možné hospitalizace s sebou vzali platební kartu. Bez zaplacení předem (např. při podezření na mozkovou příhodu může nemocnice požadovat deposit ve výši v přepočtu několik desítek tisíc korun) může být hospitalizace v soukromém zdravotním zařízení odepřena.

5.9 Veletrhy a akce

Dobrou příležitostí pro úvodní seznámení s tržním prostředím je návštěva oborového veletrhu. Aktivní účast v roli vystavovatele má vedle propagace a možnosti oslovit zákazníky také referenční roli. Lze doporučit průzkum potenciálních partnerů před veletrhem s jejich následným adresným pozváním na stánek, protože v JAR má osobní setkání a jednání nedocenitelnou hodnotu. Významné mezinárodní veletrhy v Jižní Africe, jejichž přehled uvádíme níže, jsou navštěvovány potenciálními partnery z okolních zemí. Zdrojem dalších informací může být seznam veletrhů a výstav na portálu [Event Eye -Trade Shows, Exhibitions, Conferences & Business Events Worldwide](#).

Ilustrativní výběr pravidelných veletrhů v JAR:

- Mining Indaba - klíčová každoroční konference a veletrh v oboru těžebního průmyslu, Kapské Město (únor);
- Africa Aerospace and Defence (AAD) - největší obranný veletrh a letecká přehlídka na kontinentu (1 x za dva roky, září)
- Retail Africa - maloobchod a platební systémy, Johannesburg – Sandton Convention Centre (březen);
- Propac Africa - balení a zpracování potravin, potisk, Johannesburg – Expo Centre Nasrec (březen);
- Water Show Africa - vodohospodářství, Johannesburg, Sandton (březen);
- Huntex - lovecké zbraně a vybavení, outdoor, Johannesburg - výstaviště Gallagher, Midrand (duben);
- NAMPO Harvest Day, NAMPO Agricultural Show - zemědělská technika, provincie Free State, Bothaville, NAMPO Park (květen);
- Secorex - veletrh bezpečnostních systémů a ochrany, výstaviště Gallagher, Midrand, Johannesburg (květen);
- Africa Health - zdravotnictví, Johannesburg - výstaviště Gallagher, Midrand (květen);
- Africa Utility Week, AUW - vodohospodářství a energetika, čištění odpadních vod, udržitelná energetika, veřejné služby, Kapské Město (květen);
- Land Forces Africa, Disaster Management Africa - zbrojní průmysl, bezpečnostní a záchranářské obory, Pretoria (1 x za dva roky, červenec);
- Bauma Africa - stavební stroje a materiály, těžební stroje, Johannesburg - výstaviště Gallagher, Midrand;

6 Kontakty

Podkapitoly:

[6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu](#)

[6.2 Praktická telefonní čísla \(záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.\)](#)

[6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty](#)

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Velvyslanectví ČR v Pretorii

Země akreditace: Jihoafrická republika, Angola, Botswana, Eswatini (Svazijsko), Lesotho, Madagaskar, Mauricius, Mosambik a Namibie

Vedoucí zastupitelského úřadu: Mgr. Tomáš Uličný, mimořádný a zplnomocněný velvyslanec České republiky v Jihoafrické republice

Fyzická adresa: 936 Pretorius Street, 0083 Arcadia, Pretoria

Poštovní adresa: P.O.Box 13671, Hatfield 0028, Pretoria, South Africa

Tel: +27 12 431 2380 fax: +27 12 430 2033

E-mail: pretoria@embassy.mzv.cz

Web: mzv.gov.cz/pretoria

Pracovní doba: neděle – čtvrtek 8:00 až 16:00 hod.

[Odkaz na Google Maps](#)

Spojení z letiště a z centra: Nejjednodušší spojení na velvyslanectví ČR v Pretorii jak z mezinárodního letiště O.R. Tambo tak i z centra Johannesburgu je použití kombinace nadzemního příměstského vlaku Gautrain, který spojuje letiště, centrum Johannesburgu a Pretorie. Název nejbližší stanice Gautrain u velvyslanectví ČR je Pretoria – Hatfield. Ze stanice na velvyslanectví doporučujeme použít Uber. Vzhledem k dostupnosti na zavedenosti služby Uber může být v závislosti na dopravní špičce (7:00 – 9:30 a 14:30 – 17:30) nejrychlejší použít Uber rovnou.

Další užitečné kontakty:

Zahraniční kancelář CzechTrade v Johannesburgu

Vedoucí: Přemysl Trojan

Fyzická adresa: Vunani Office Park, 151 Katherine St, Sandown, Sandton, 2196, South Africa

Tel: +27 72 757 7550

E-mail: premysl.trojan@czechtrade.cz

Web: www.czechtrade.cz/jar

Delegace Evropské unie v Pretorii

Fyzická adresa: 34 Muckleneuk Street, Nieuw Muckleneuk, Pretoria, 0181, South Africa

Tel: +27 12 452 5200 +27 12 460 9923

E-mail: Delegation-S-Africa@eeas.europa.eu

Web: www.eeas.europa.eu

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

Nouzová telefonní linka velvyslanectví ČR v Pretorii: +27 82 416 0016 (WhatsApp)

Linka funguje mimo pracovní dobu velvyslanectví a je určena výhradně občanům ČR v nouzi či ohrožení zdraví a života.

Jihoafričské záchranné složky:

- Tel. č. 112 - operátor přepojí na policii, záchrannou službu nebo hasiče (lze pouze z mobilu)
- Tel. č. 101 77 - záchranná služba a hasiči (z mobilu i z pevné linky)
- Tel. č. 101 11 - policie (z mobilu i z pevné linky)

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

Státní správa:

- 1 Portál úřadu prezidenta JAR - www.thepresidency.gov.za
- 1 Portál státní správy (všechna ministerstva) - www.gov.za
- 1 South African Revenue Service - SARS (daňový a celní úřad) - www.sars.gov.za
- 1 Statistický úřad - www.statssa.gov.za

Vybrané podnikatelské komory a organizace:

- 1 Obchodní rejstřík JAR vede Companies and Intellectual Property Commission (CIPC) - www.cipc.co.za
- 1 South African Institute of Intellectual Property Law - saiipl.co.za
- 1 Small Business Institute - www.smallbusinessinstitute.co.za
- 1 South African Chamber of Commerce and Industry - sacci.org.za
- 1 Chamber of Commerce and Industry (Johannesburg) - jcci.co.za
- 1 Cape Chamber of Commerce and Industry - www.capechamber.co.za
- 1 Durban Regional Chamber of Business - durbanchamber.co.za
- 1 The National Association of Automobile Manufacturers of South Africa (NAAMSA) - naamsa.net

Právní systém a služby:

- 1 Law Society of South Africa - www.lssa.org.za
- 1 Society of Advocates of South Africa - www.pretoriabar.co.za

Finanční trhy a bankovníctví:

- 1 Ministerstvo financí JAR - www.treasury.gov.za
- 1 South African Reserve Bank (centrální banka) - www.resbank.co.za
- 1 Banking Association South Africa - www.banking.org.za
- 1 Johannesburg Stock Exchange - www.jse.co.za